

Уманський національний університет садівництва
Факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин
Кафедра екології та безпеки життєдіяльності
Інженерно-технологічний факультет
Кафедра прикладної інженерії та охорони праці

Назва курсу	Безпека життєдіяльності
Викладачі	Ольга Нікітіна Андрій Березовський
Профайл викладачів	https://ecology.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/nikitina-olga-volodimirivna.html https://piop.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/berezovskij-andrij-pavlovich.html
Контактний тел.	(04744) 3-44-01 (04744) 3-44-69
E-mail:	ooooolga@ukr.net piop@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/
Консультації	Середа з 17.00 до 18.00 в 406 ауд. (Березовський А.П.) Четвер з 15.00 до 16.00 в 39 ауд, корпус 1 (Нікітіна О.В.)

1. Анотація до курсу

Безпека життєдіяльності як наукова і навчальна дисципліна має на меті надання знань та умінь у майбутніх фахівців з правових та організаційних питань охорони праці, гігієни праці, виробничої санітарії, технічної та пожежної безпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципів пріоритету життя і здоров'я працівників відносно результатів виробництва.

2. Мета та цілі курсу

Мета курсу (інтегральна компетентність) – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Цілі курсу (загальні компетентності):

– Навички здійснення безпечної діяльності.

3. Формат курсу

Основним форматом курсу є очний з використанням індивідуальної форми навчання. В рамках вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності» передбачено проведення: лекцій (За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, заключні, оглядові, установчі; практичні заняття (на практичних заняттях планується засвоєння теоретичного матеріалу); самостійна робота студентів буде проводитися з використанням різноманітних дидактичних методів навчання.

4. Результати навчання

– Організувати результативні і безпечні умови роботи.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	лекції	практичні	самостійна робота
К-сть годин	36	38	76

6. Ознаки курсу

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс, (рік навчання)	Нормативний\вибірковий
2020	II	агрономія	1	н

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Специфічні вимоги, які студент повинен врахувати відсутні.

8. Політики курсу

Під час підготовки до практичних занять, проведення контрольних заходів студенти повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу доброчесності Уманського НУС

9. Схема курсу

Тиж. / дата / год.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття) / Формат	Матеріали	Література/ ресурси в інтернеті	Завдання, год
Тиж. 1. 2 акад. год	Тема 1. Наукові основи безпеки життєдіяльності	лекція		1,10, 43	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 2. 2 акад. Год	Тема 2. Фізіологічні та психологічні критерії безпеки людини	лекція		1, 5, 7,23	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 2. 2	Основні поняття та	Практичне	Опорний	3,4,44	- Опитування

акад. Год	визначення БЖД	заняття	конспект лекцій, методичні вказівки		по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 3. 2 акад. год	Тема 3. Основи валеології	лекція		5, 16,14	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 3. 2 акад. год	Темперамент людини. Типологія, діагностика	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	2,19,26	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 4. 2 акад. год	Тема 4. Невідкладна допомога при нещасних випадках	лекція		1,10,11	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 4. 2 акад. год	Людина як елемент системи “людина-життєве середовище”.	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	2,3	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 5. 2 акад. год	Тема 5. Середовище життєдіяльності людини	лекція		7,8,23	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 5. 2 акад. год	Ризик та небезпека в предметній діяльності	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	4, 19	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.

Тиж. 6. 2 акад. год	Тема 6. Цивільна оборона України – основа безпеки у надзвичайних ситуаціях	лекція		15, 16	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 6. 2 акад. год	Засоби індивідуального захисту населення	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	9, 19	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 7. 2 акад. год	Тема 7. НС техногенного характеру	лекція		16, 18, 24	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 7. 2 акад. год	Оцінка пожежної обстановки	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	25	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 8. 2 акад. год	Тема 8. Надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків	лекція		3,5	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 8. 2 акад. год	Самодопомога і взаємодопомога в надзвичайних ситуаціях	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	2	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 9. 2 акад. год	Тема 9. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	лекція		23	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 9. 2 акад. год	Нормативно-законодавча база ЦЗ в Україні	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	7,8	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових

					завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 10. 2 акад. год	Тема 10. Правові та організаційні питання з охорони праці	лекція		10,11,12,13,14,34,70	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 10. 2 акад. год	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	5	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття.
Тиж. 11. 2 акад. год	Тема 11. Законодавство України з охорони праці	лекція		10,35,,43,48,70,74	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 11. 2 акад. год	Навчання та інструктажі з охорони праці	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	11,64	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 12. 2 акад. год	Тема 12. Державне управління охороною праці, організація охорони праці на виробництві, контроль і нагляд за охороною праці	лекція		12,48	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 12. 2 акад. год	Розробка інструкцій з охорони праці	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	65	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 13.	Тема 12. Державне	лекція		12,48	Послухати

2 акад. год	управління охороною праці, організація охорони праці на виробництві, контроль і нагляд за охороною праці				лекцію, 2 год
Тиж. 13. 2 акад. год	Долікарська допомога потерпілим	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	33	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц- опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 14. 2 акад. год	Тема 13. Аналіз травматизму і професійних захворювань	лекція		12,13,15	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 14. 2 акад. год	Розслідування і облік нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	45,70,73	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц- опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 15. 2 акад. год	Тема 14. Основи виробничої санітарії	лекція		12,13,14	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 15. 2 акад. год	Розслідування і облік нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	45,70,73	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц- опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 16. 2 акад. год	Тема 14. Основи виробничої санітарії	лекція		10,11,13	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 16. 2 акад. год	Визначення параметрів мікроклімату	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій,	31,34	- Опитування по питаннях практичного

			методичні вказівки		заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 17 2 акад. год	Тема 15. Вентиляція виробничих приміщень	лекція		10,36,37	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 17. 2 акад. год	Визначення параметрів мікроклімату	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	31,34	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 18. 2 акад. год	Тема 16. Загальні основи електробезпеки та пожежної безпеки	лекція		14,34,37	Послухати лекцію, 2 год
Тиж. 19. 2 акад. год	Дослідження забрудненості повітря виробничим пилом	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	36	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 20. 2 акад. год	Дослідження забрудненості повітря шкідливими газами	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій, методичні вказівки	36,37	- Опитування по питаннях практичного заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
Тиж. 21. 2 акад. год	Визначення освітленості виробничих приміщень	Практичне заняття	Опорний конспект лекцій,	12,36,37	- Опитування по питаннях практичного

	і робочих місць		методичні вказівки		заняття у вигляді бліц-опитування; - вирішення тестових завдань по темі; - групове обговорення питань практичного заняття
--	-----------------	--	--------------------	--	---

10. Система оцінювання та вимоги

10.1. Денна форма навчання

Поточний контроль. Максимальна сума балів поточного контролю – 70.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
2. Виконання індивідуальних завдань.

(1) При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття, правильність написання письмового модульного контролю на практичному занятті; результати бліц-опитування.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Види робіт і сума балів за них: Усне опитування на заняттях – 50, модульний контроль – 20, екзамен – 30.

при формі контролю екзамен

Види робіт і сума балів за них:

Усне опитування на заняттях – 55

Модульний контроль – 15

Екзамен – 30

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль 1			Модуль 2			Модуль 3					
ЗМ 1	ЗМ 2	МК 1	ЗМ 3	ЗМ 4	МК 2	ЗМ 5	ЗМ 6	ЗМ 7	МК 3		
8	8	5	8	8	5	8	8	7	5	30	100

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з дисципліни «Безпека життєдіяльності» може здійснюватися у формі усного іспиту (а) або у формі тестових завдань (б) (за вибором студентів).

А. Екзаменаційний білет складається із 3 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою від 0 до 10 балів.

Повна відповідь на питання, яка оцінюється в 10 балів, повинна відповідати таким вимогам:

- 1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- 2) повний перелік необхідних для розкриття змісту питання агрономічних категорій та законів;
- 3) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- 4) здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення; знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів основних представників;
- 5) уміння користуватись методами наукового аналізу агрономічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- 6) засвоєння основної та додаткової літератури. Виконання студентами екзаменаційного завдання повинно носити виключно самостійний характер.

Тому, за використання заборонених джерел (шпаргалок, засобів зв'язку та ін.) чи підказок студент знімається з іспиту й одержує нульову оцінку.

10.2. Заочна форма навчання

Поточний контроль. Максимальна сума балів поточного контролю – 70, які розподіляються наступним чином:

- активність роботи протягом семестру не може перевищувати 20 балів;
- контрольна робота 30 балів;

при формі контролю екзамен

Види робіт і сума балів за них:

Усне опитування на заняттях – 40

Контрольна робота – 30

Екзамен – 30

Поточне тестування та самостійна робота						КР	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3				
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	ЗМ 6	30	30	100
6	4	5	5	10	10			

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на лабораторних заняттях;
2. Виконання контрольної роботи;
3. Виконання модульних завдань.

При контролі систематичності та активності роботи на лабораторних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на лабораторних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на лабораторні заняття, правильність написання письмового контролю на лабораторному занятті; результати бліц-опитування.

Повна відповідь на питання, яка оцінюється в 25-30 балів, повинна відповідати таким вимогам:

- 1) розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- 2) повний перелік необхідних для розкриття змісту питання агрономічних категорій та законів;
- 3) виявлення творчих здібностей у розумінні, викладенні й використанні навчально-програмного матеріалу;
- 4) уміння користуватись методами наукового аналізу агрономічних явищ, процесів, характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- 5) демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- 6) вірно вирішені задачі;
- 7) засвоєння основної та додаткової літератури.

Відповідь на питання оцінюється в 10-25 бали, якщо:

1) відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання); або, якщо:

2) при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені значні помилки під час: а) використання цифрового матеріалу; б) посилання на конкретні історичні періоди та дати; в) визначення авторства і змісту в цілому правильно зазначених теоретичних концепцій, що спотворює логіку висновків під час відповіді на конкретне питання. Відповідь на питання оцінюється в 0-10 балів, якщо:

1) відносно відповіді на найвищий бал не розкрито трьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

2) одночасно присутні два чи більше типи недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання в 5 балів;

3) висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визнаним при відсутності доказів супроти нього аргументами, зазначеними у відповіді;

4) характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка захищає контрольну роботу, неправильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

За використання недозволених джерел і підказок студент отримує 0 балів.

На модульний контроль виноситься 50 тестових питань.

За 1 вірно вирішене тестове питання студент отримує 0,2 бала.

Проводячи роботу з підготовки до виконання модульних завдань, студент самостійно здійснює систематизацію вивченого матеріалу, а також інших тем і питань для самостійного опрацювання, які включено до модуля.

Виконання студентами екзаменаційного завдання повинно носити виключно самостійний характер.

Тому, за використання заборонених джерел (шпаргалок, засобів зв'язку та ін.) чи підказок студент знімається з іспиту й одержує нульову оцінку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова

1. Безпека життєдіяльності. / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний. За ред. Є.П. Желібо: Навч.посібник. – Львів: Новий Світ -2000, 2001. – 320с.
2. Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності: Опорний конспект лекцій. – К.: Київ. держ торг.-екон. ун-т, 1999. – 207 с.
3. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: Навч.посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.
4. Скобло Ю.С., Тищенко Л.М., Цапко В.Г. Безпека життєдіяльності. – К.: Нова книга, 2000. – 368 с.
5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. – К. : Знання – Прес, 2003. – 455 с.
6. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності . – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.
7. Стеблюк М.І. Цивільна оборона.-К.: Урожай, 2003 – 356 с.
8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона –К.: Знання – Прес, -455 с.

9. Франчук В.С. Цивільна оборона. – Л.: Афіша, 2001, -332с.
10. Основи охорони праці: Підручник. 3-є видання, доповнене та перероблене. / [К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Д.В. Зеркалов, О.І. Полукаров, В.С. Коз'яков, Л.О. Мітюк, Ю.О. Полукаров, Т.Є. Луц]; за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Основа, 2014. – 456 с.
11. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник / В.І. Голінько; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – 2-ге вид. – Д.: НГУ, 2014. – 271 с.
12. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О.; за ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2011. – 384 с.
13. Жидецький В.П. Основи охорони праці. Підручник / В.П. Жидецький. – Вид. 3-є, перероб. і доп. – Львів: УАД, 2006. – 336 с.
14. Гандзюк М.П. Основи охорони праці. Підручник / Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.
15. Безпека технологічних процесів при виробництві та післязбиральній обробці продукції рослинництва. Навчальний посібник / Бутко Д.А., Луценков В.Л., Рогач Ю.П., Петров В.В. – Сімферополь: Бізнес-Інформ, 2002. -344 с.
16. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.–223 с.
17. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.-384 с.
18. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.
19. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека".

- Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування".Посібник.-К.: КІМ, 2007, 2008.-636 с.,-152 с.
- 20.Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. –Миколаїв: УДМТУ, 2002.-155 с.
- 21.Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.–К.: Центр учбової літератури, 2008.–158 с.
- 22.Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.
- 23.Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.
- 24.Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.–К.: Знання-Прес, 2007.–487 с.
- 25.Сушло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред.. проф.. М.О. Біляковича.–К.: Арістей, 2007.–386 с.

Допоміжна

- 26.Бедрій Я.І., Боярська В.М., Голубев А.К. та ін. Безпека життєдіяльності: Посібник для студентів технічних вузів. – Л., 1997. – 275 с.
- 27.Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред.проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. дом «Дашков и К», 2000. – 678 с.
- 28.Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. М. Назарука. – Львів: За вільну Україну, 1997. – 275 с.
- 29.Боков В.А., Лущик А.В. Основы экологической безопасности: Учеб.пособ. – Симферополь: СОНАТ, 1998. – 224 с.
- 30.Джигирей В.С., Жидецький . Безпека життєдіяльності . – Львів: Афіша, 1999. – 254 с.
- 31.Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф. та інших. Охорона праці. Лаборатор. практикум. Для студ. вищих закладів освіти України. – К.: Основа, 1998. – 224 с.

32. Смоляр В.І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров'я України червоний хрест, 1991. – 32 с.
33. Гетьман В. Перша долікарська допомога в екстремальних ситуаціях. Охорона праці – 1995 №5. – с 28-32.
34. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К.Н. Ткачук, В.В. Зацарний, Р.В. Сабарно, С.Ф. Каштанов, Л.О. Мітюк, Л.Д. Третьякова, К.К.Ткачук, А.В. Чадюк. За ред. К.Н. Ткачука і В.В. Зацарного. – К.: «Основа» 2009 – 350 с.
35. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.
36. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І.П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.
37. Серіков Я.О. Основи охорони праці: Навч. посіб. / Я.О. Серіков – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.
38. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие.–К.НТУУ КПИ,200.,-363с.
39. Глотов “Безопасность жизнедеятельности человека на морских судах“, 2000г.-320с.
40. Довідник з цивільної оборони / Г.Г. Міговіч, ЗАТ "Українська технологічна група". К.–1998.–526с.
41. Джиргей В.С., Жидецький В.Ц., Безпека життєдіяльності. Львів “Афіша”,1999.-252с.
42. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С., Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І.-Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005.-338 с.

13. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

43. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
44. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.

45. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 27.
46. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
47. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
48. Про охорону праці: Закон України . – К., 1992.
49. Про пожежну безпеку: Закон України . – К., 1993.
50. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
51. Закон України: Про правові засади цивільного захисту від 24 червня 2004 р.
52. Закон України: Про охорону навколишнього природного середовища від 25.06.1991 р.
53. Закон України: Про пестициди і агрохімікати від 2 березня 1995 р.
54. Закон України: Про правовий режим надзвичайного стану від 16 березня 2000 р.
43. Державні стандарти України ЗДУТУ з питань охорони праці.
44. Типове положення про порядок проведення і перевірки знань з питань охорони праці НПАОПО. 00–4.12–05.
45. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. НПАОПО. 00. – 6.02 – 04.
46. Пожежна безпека (нормативні акти та інші документи). // К., 1997. Т.1,2,3,4.
47. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості виробничого процесу. // Охорона праці , 1998, № 6. – С. 28-29.

48. Правила охорони праці в сільському господарстві. ДНАОП 2.0.00 – 01 – 00. К.: Форт, 2001. – 378 с.
49. Закон України: Про аварійно-рятувальні служби від 14 грудня 1999 р.
50. Закон України «Про охорону праці».
51. Кодекс законів про працю України.
52. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
53. Закон України «Про пожежну безпеку».
54. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
55. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
56. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
57. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
58. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
59. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».
60. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
61. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
62. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.

- 63.НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
- 64.НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
- 65.НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
- 66.НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.
- 67.НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.
- 68.Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
- 69.Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

14. Інформаційні ресурси

- 70.<http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
- 71.<http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
- 72.<http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
- 73.<http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
- 74.<http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

75. <http://www.iacis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
76. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
77. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
78. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
79. <http://www.hydroecology.chnu.edu.ua>.
80. <http://ua.textreferat.com>.
81. <http://ukrref.com>.
82. <http://bookdn.com>.
83. <http://sites.znu.edu.ua>.